

KESKI-SUOMEN
NAISPÄIVÄT

10-VUOTISKAUTENA 1924—1933

JYVÄSKYLÄSSÄ 1933

Nyt puutarha jokaiseen maalaiskotiin!

Maahamme tuodaan vuosittain tuoreita hedelmiä useampien kymmenien miljoonain markkain arvosta. Eikö tässäkin kohden voitaisi säästää? Varmasti, kun vain puutarhaviljelys maaseudulla saadaan parempaan vauhtiin.

Nyt on saatavissa arvokkaita maassamme kasvatettuja ja jalostettuja hedelmäpuulaatuja, joten hedelmäin viljelys kauppaakin varten on mahdollista.

Hankkijan Taimistosta

voidaan ensi keväänä toimittaa suurempia määriä erittäin onnistuneita

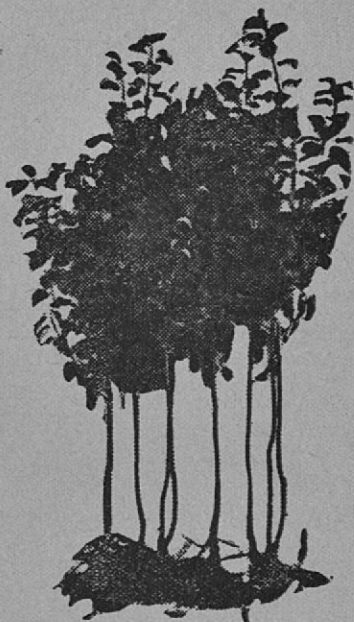
**hedelmäpuiden,
marjapensaiden,
koristepuiden taimia**

Tehkää tilaukset ajoissa *maanviljelijäin osuuskauppojen* välityksellä. Laatuselityksillä varustettuja hinnastoja lähetämme pyydettäessä.

HANKKIJA

Jyväskylän Konttori

Puhelin 10 60 ja 15 00

Keski-Suomen Naispäivän 10-vuotiselta taipaleelta.

Marraskuun 11 p:nä 1923 oli Haapamäellä Nuorisoseuran iltamatilaisuus, jossa m. m. keskusteltiin raittiustilanteesta Keski-Suomessa, alustajana johtajatar Impi Sirkka, keskustelun alussa esitti kirjailija Elsa Hästesko, joka myös oli tilaisuudessa, että naiset voisivat tehdä paljon tämän samoin kuin monen muunkin asian hyväksi, olisi vain saatava yhteistoimintaa maakunnan naisten kesken, tätä varten olisi saatava Keski-Suomen naiset koolle kerran vuodessa pohtimaan yhteisiä asioitaan, saamaan herätteitä ja neuvottelemaan toiminnasta. Ehdotus saikin osakseen myötätuntoa. Alustaja, rouva Eeva Raekallio samoin kuin monet muutkin kannattivat sitä lämpimästi. Onneksi ei tämän aloitteen kohtaloksi tullut sama kuin niin monen muun hyvän ehdotuksen, nim. toteutumatta jääminen. Mainitut kolme naista asettuivat hanketta edelleen ohjaamaan, asiasta kirjoitettiin lehtiin heti ja maakunnan naisten puolelta saatiin lämmintä myötämielisyyttä vastakaikuna. Sanomalehdissä sovittiin kokousajasta ja esitettiin toivomuksia ohjelmaan nähden, joten jo ensimmäisten Naistenpäivien valmistelussa olivat maakunnan naiset mukana. Alku oli tehty.

Aivan uusi ei ajatus kuitenkaan ollut. Jo ainakin neljästi sitä ennen olivat Jyväskylässä toimivat naisjärjestöt panneet toimeen valistus- ja keskustelutilaisuuksia, joihin kutsuttiin lehtien välityksellä naisia. Suomen naiset olivat saaneet vuosisadan alussa suuriarvoisia oikeuksia valtiollisella ja kunnallisella alalla; ne asettivat naiset myös uusien vaatimusten eteen. Oli ratkaistava kanta moniin kysymyksiin, joista ennen oli varsin vähän oltu selvillä. Huomattiin ettei tähän pystytä ellei saada tietopiiriä laajennetuksi ja arvostelukykyä kehitetyksi. Ja ennenkaikkea oli saatava naiset tajuamaan, mitä kaikkea heidän velvollisuuksiinsa nyt sisältyi. Nämä samat seikat olivat olleet aiheena monien naisjärjestöjen syntyyn, näissä merkeissä täälläkin jo 10 vuotta ennen varsinaisten vuotuisten Naispäivien

alkua, nim. maaliskuussa 1914 »Naisliitto» ja »Naisyhdistys» yhdessä järjestivät luentopäivät. Että syynä niiden toimeenpanemiseen olivat yllämainitut seikat, siitä vakuutuksena on seuraava esitelmien luettelo: Ingrid Grönberg: »Työväen suo- jelu», Fanny Spolander: »Naiset ja naisten työ-alat», Elsa Hästesko: »Buda-Pestin naiskongressi», Aina Kaila: »Esitaisteli- joita naisasian alalta».

Seuraavat samantapaiset luentopäivät pidettiin huhtikuussa 1916. Luentoja: Elsa Hästesko: »Naissivistyksen nykyisistä suunnista», Amanda Vahander: »Naisten järjestäytymisestä», Emmi Lehmusvaara: »Vakavamman hengen luomisesta yhteis- kuntaan», M. Nyyssölä: »Raittiustyö lasten ja nuorison kes- kuudessa».

Kolmannet huhtikuussa 1917. Luentoja: Laimi Leidenius: »Yhteiskunnan velvollisuudet syyntakeettomia kohtaan», Ilmi Hallsten: »Naisen tehtävät yhteiskunnassa», Eine Salonen: »Nostattava työ nuorten keskuudessa».

Viimeiset tällaiset päivät vietettiin huhtikuussa 1919. Oh- jelmassa: Ida Yrjö-Koskinen: »Naisten kunnallisia velvollisuuksia» ja »Kotitalous ja kotitalousopetus», Maiju Seppälä: »Kielto- laki ja sen toteuttamismahdollisuudet» sekä keskustelu siveelli- syyskysymyksestä.

Olen halunnut nämä entiset naisten valistustilaisuudet mai- nita tämän 10-vuotiskertomuksen yhteydessä koska ilmeisesti niiden luoma pohja on ollut tärkeänä tekijänä nykyisten me- nestymiselle. Ne olivat kyllä tilapäislaatuksia, naisjärjestöt neu- vottelivat kullakin kerralla ja valitsivat toimikunnan niitä jär- jestämään, mutta juuri niiden tapaan nykyisinkin useimmat naispäivät maassamme järjestetään. Kun täällä ja ehkä muual- lakin tällaisia järjestöjä on pääasiassa kaupungeissa tai suurissa asutuskeskuksissa, seuraa siitä että pohja, jolle Naispäivät ra- kentuvat, on kapeampi. Oli siis sangen onnellinen ajatus ja ainakin Keski-Suomessa sopiva valita kulloinkin itse Naispäi- villä seuraavia varten toimikunta; täten on todella koko päi- ville kokoontunut yleisö mukana toimikuntaa määräämässä ja siten siis myös välillisesti vastuussa seuraavien päivien ohjel- masta. Tällöin ei synny kiistoja siitä, onko se tai tämä aate- piiri edustettuna toimikunnassa, kullakin on ollut tilaisuus val- voa etujaan. Myös näyttää tämä menettely johtaneen siihen, että maaseudun ja kaupungin naiset ovat oppineet luottamaan toisiinsa ja menestyksellisesti yhdessä työskentelemään. Usein on toimikunnan vaalia koskevan keskustelun yhteydessä lausuttu

toivomuksia seuraavien päivien ohjelmaankin nähden ja onkin näitä toivomuksia aina koetettu noudattaa.

Ensimmäiset tämän jakson Naispäivät vietettiin helmikuun 9—10 p:nä 1924. Saapuvilla oli noin 500 à 600 naista, ehkä puolet maaseudulta. Edustettuina olivat useimmat Keski-Suomen pitäjät aivan etäisimpiä myöten, joskin lähipitäjistä Laukaasta, Jyväskylän pitäjämästä, Korpilahdelta, Muuramesta, Toivakasta ja Hankasalmelta enin. Näillä päivillä keskusteltiin vastaisten toimeenpanosta; päätettiin viettää ne vuosittain helmikuun alkupuoliskolla ja vahvistettiin ne periaatteet, joita sittemmin on noudatettu. Vakavalla mielellä silloin asioita käsiteltiin, hartaudesta, joka siellä vallitsi, mainitsevat useat sanomalehtiselostukset. Sama vakavuus ja hartaus on painanut leimansa myöhäisempiinkin naispäiviin.

Kun 10 vuotta jo naispäiviä on vietetty, on ennätetty olla koolla 20 työntäyteistä päivää, oikeastaan enemmänkin, retkeilypäivät mukaan luettuina. Monia asioita on näiden kuluessa ennätetty pohtia, useat ovat joutuneet uudistuneestikin käsiteltäviksi. Kun esitelmät ja alustukset ovat muodostaneet ikäänkuin päivien rungon mainitsen niistä ensin seuraavat:

Uskonnon ja sielutieteen alalta:

- V. 1924. Elsa Hästesko: »Suggestio-oppi ja naiset».
- » 1926. Maikki Friberg: »Naisten sielulliset edellytykset».
- » 1929. Elsa Hästesko: »Rakkauten fysiologia» ja »Rakkauten psykologia».
- » 1931. Eine Honkavaara: »Alitajuntateorian ja psykoanalyysin tarjoamia sielunhoidollisia näkökohtia» ja Elsa Hästesko: »Sielun terveydenhoidosta».
- » 1932. Karin Neuman-Rahn: »Mitä on sielun terveydenhoito?» ja Irene Rosenqvist: »Nainen kodissa ja yhteiskunnassa».
- » 1933. Katri Virkkunen: »Kodin perintö».

Raittius- ja siveellisyyden alalta:

- V. 1924. Ida Yrjö-Koskinen: »Kotitalous ja raittius» ja Impi Sirkka: »Raittius ja naiset».
- » 1925. Eveliina Alakulju: »Raittius ja siveellisyys» ja Eine Salonen: »Marja Salmela».
- » 1926. Eveliina Alakulju: »Raittius ja siveellisyys».
- » 1927. Miina Sillanpää: »Mitä naiset voivat tehdä raittiusasian hyväksi?»

- V. 1928. Eine Salonen: »Naisten osuus Suomen raittiustyössä».
 » 1933. Hilja Vilkema: »Onko ehdottomalla raittiudella mitään merkitystä elämässä ja kasvatuksessa?»

Kasvatustyön alalta:

- V. 1924. Hilja Janhonen: »Kasvatuskysymyksiä».
 » 1927. Lucina Hagman: »Rikollisuus ja kasvat».
 » 1929. Eine Salonen ja Signe Sarlin: »Mitkä ovat tärkeimmät suuntaviivat naiskasvatustyössä tällä hetkellä?» ja Emmi Lehmusvaara: »Mitä naiset voivat tehdä huliganismin vastustamiseksi?»
 » 1930. Hilja Vilkema: »Nykyajan nuoriso ja me» ja Aili Tanila: »Partiotyöstä».
 » 1932. Karin Neuman-Rahn: »Kotien tapojen merkitys» ja Elsa Hästesko: »Perhejuhlat ja sukututkimus».
 » 1933. Hilja Vilkema: »Mitä ihanteita nuorisomme saa elokuvista?»

Kotitalouden alalta:

- V. 1924. Ida Yrjö-Koskinen: »Kotitalous ja raittius» ja Olga Autere: »Marttatyö».
 » 1925. Aini Lagus: »Martta-asia».
 » 1926. Katri Laine: »Kotitaloudesta» ja Elli Saurio: »Marttatyöstä».
 » 1927. Anna Kaitila: »Koti- ja maataloustehtävistä Hämeessä».
 » 1928. Ilona Jalava: »Ryijyistä», Elli Kaksonen: »Selostus mallikeittiöistä» ja Elin Bergroth: »Asuntohygieniä».
 » 1929. Suoma Kyykoski: »Kodinhoito ja maitotalous» ja Hedvig Gebhard: »Vireillä olevia uudistussuunnitelmia kotitalouden alalla».
 » 1930. Hedvig Gebhard: »Kotitalouden järkipäristyttäminen», Maiju Gebhard: »Pientilan puutarha» ja Seera Toivanen: »Kotitalouden kehitys Suomessa».
 » 1931. Laura Harmaja: »Perheenemännille tärkeitä talouselämän kysymyksiä» ja Martta Bruun: »Mitä emännän tulee siipikarjanhoidosta tietää».
 » 1932. Kaisu Parkkonen: »Emäntien osuudesta pula-ajan lievittämisessä ja taloudellisesti itsenäisen Suomen rakentamisessa».
 » 1933. Aino Johansson: »Taloudellinen ravinto» ja Helmi Korhonen: »Nainen maataloustuottajana ja mitä vaatimuksia nykyaika hänelle asettaa».

Terveyden- ja sairaudenhoidon alalta:

- V. 1924. Rosa Lilja-Johnsson: »Naistaudeista».
 » 1925. Ruusu Heininen: »Suomen nainen ja diakonia».
 » 1926. Anni Seppänen: »Tuberkulosihuolto».
 » 1927. Laimi Leidenius: »Lastemme perintö» ja Venny Snellman: »Terveysisartominnasta».
 » 1928. Elin Bergroth: »Asuntohygienia».
 » 1929. Taina Auvinen: »Hammasten hoidosta».
 » 1930. Edit Hakala-Veijo: »Hermostuneisuus».
 » 1931. Laimi Leidenius: »Kehitysjän terveydenhoito» ja Elsa Hästesko: »Sielun terveydenhoidosta».
 » 1932. Karin Neuman-Rahn: »Mitä on sielun terveydenhoito?»
 » 1933. Rakel Jalas: »Naiset ja hermot».

Paikkakunnallisia kysymyksiä:

- V. 1924. Eeva Raekallio: »Toivotaanko Naistenpäivät jokavuotiseksi?» ja Alli Oksanen: »Taloustaloumahdollisuuksista Jyväskylässä».
 » 1930. Eeva Raekallio: »Keski-Suomen läänikysymys».
 » 1931. Anna Kuusanmäki: »Naiset vanhoja käsitöitä vaalimaan» (Keski-Suomen Museokysymyksen yhteydessä).

Yhteiskunnalliselta, valtiolliselta y. m. naisten toimialoilta:

- V. 1925. Armi Hallsten-Kallio: »Lastensuojelu». (2 esit.).
 » 1926. Elsa Hästesko: »Yhteiskunnasta poistettavat ja yhteiskuntaan toivotut tulokkaat», Maikki Friberg: »Ruotsin naisten rauhanliiton valistusviikko tammi-kuussa 1926» ja Hilja Riipinen: »Naiset ja maanpuolustus».
 » 1927. Impi Sirikka: »Naisten osanotto kunnallisiin ja valtiollisiin tehtäviin».
 » 1928. Tilma Hainari: »Kansainliitto» ja »Kansainvälinen naisliitto», Elli Tavastähti: »Naiset ja kunnallinen toiminta» ja Aune Mäkinen-Ollinen: »Avioliittolainsäädännön uusiminen».
 » 1929. Mandi Hannula: »Naisten tärkeimmät saavutukset itsenäisyysaikana ja lähiajan tehtäviä».
 » 1930. Elin Bergroth: »Naisia koskeva erikoislainsäädäntö», Kaisu Parkkonen: »Naisten osuus kunnallisessa elämässä» ja Hilja Vilkema: »Mielen aseista riisumisesta».

- V. 1931. Kaino V. Oksanen: »Nainen valtiossa ja yhteiskunnassa».
- » 1932. Irene Rosenqvist: »Nainen kodissa ja yhteiskunnassa», Anni Oksanen: »Rauhantyö ja meidän kansamme», Miina Sillanpää: »Valveutuneen naisen työ kodissa ja yhteiskunnassa» ja Elsa Hästesko: »Nainen ja nykyaika».
- » 1933. Kaino V. Oksanen: »Naisten työstä ja työmahdollisuuksista valtiossamme», Fanny Luukkonen: »Naiset ja kansamme puolustuskyseymys» ja Elsa Hästesko: »Suomalainen nainen kirjailijana».

Paitsi esitelmää on pidetty vuosien kuluessa monia puheita, joiden aihetta ei useinkaan ole ohjelmassa ilmoitettu. Näitä on pidetty juhla-iltamissa, jotka tavallisesti on vietetty sunnuntai-iltana ja lauantaina vietetyissä tutustumisillanvietoissa sekä kirkossa vietetyissä sävelhartaustilaisuuksissa ja juhlapäivällisillä. Juhla-iltamissa ovat puhuneet v. 1924 Signe Sarlin ja Ida Yrjö-Koskinen, v. 1925 Ida Yrjö-Koskinen, v. 1926 Maikki Friberg ja Elsa Hästesko, v. 1927 Miina Sillanpää ja Anna Kaitila, v. 1928 Tilma Hainari, v. 1929 Mandi Hannula, 1930 Hilja Viikmaa, v. 1931 Impi Sirkka, v. 1932 Elsa Hästesko ja v. 1933 Katri Virkkunen, Impi Sirkka ja Eeva Raekallio.

Sävelhartaustilaisuuksissa kirkossa ovat puhuneet v. 1924 Kullervo Ilmonen, v. 1927 Hilma Ihala, v. 1928 Martta Kaukoma, v. 1929 Hilma Ihala, v. 1930 Alma Tenhunen, v. 1931 Eine Honkavaara, v. 1932 Signe Kantele ja v. 1933 Eira Paunu.

Lauantain illanvietoissa oli alkuvuosina n.s. »Vapaa sana», jolloin maakunnat naiset puhuivat mitä kulloinkin sydämellä oli. Päivien laajetessa on kuitenkin ollut pakko niiden iltojen ohjelma suunnitella ennakolta, kuitenkin on niissä esiintyneet etupäässä paikkakunnan naiset yhä edelleen. Viimeisenä vuotena ei tällaista iltaa ole aijottu järjestää, vaan vietetään sensijaan 10-vuotisjuhla lauantaina. Toimikuntien jäsenet ovat pitäneet monia avaus- ja päätöspuheita, samoin pöytäpuheita, viimeksimainittuja kyllä muutkin.

Ainakin seuraavat naiset ovat näissä eri tilaisuuksissa puhuneet: Eine Salonen, joka m.m. 7 kertaa on avannut päivät, Elsa Hästesko ja Impi Sirkka, jotka ennenmainittujen puheiden ja esitelmien lisäksi ovat vielä tuoneet ajatuksiaan ilmi usein muulloinkin, Hilma Ihala, jonka päätöspuheet ovat ikäänkuin matkaevääksi keränneet sen hyvän ja kauniin, mikä päivillä on

saatu, Eeva Raekallio, Lyyli Andersin, Iida Apilisto, Ingeborg Becker, Armida Enckell, Elli Heikinheimo, Eeva Heikinheimo, Kyllikki Järvinen, Iida Kaipio, Martta Kaukoma, Aina Kauppi, Rauha Kuusi, Emmi Lehmusvaara, Olga Luomi, Sofia Nyman, Anni Oksanen, Hilma Oksanen, Hilma Painaa, Elli Paunu, Kaisa Riitaaja, Fanni Rikama, Olga Risula, Alli Salmi, Aili Salokas, Eevi Spolander-Solanne, Maija Suosalmi, Viivi Särkkä, Alma Tenhunen, Seera Toivanen, Ida Tirkkonen-Åhman y. m.

Päivien keskeisimpään ohjelmaan, esitelmiin, alustuksiin ja puheisiin ovat vielä läheisesti liittyneet näyttelyt ja retkeilyt. Naispäivätoimikunta järjesti v. 1928 vanhojen keskisuomalaisten ryijyjen näyttelyn ja v. 1930 havainnollisen pientilan puutarhanäyttelyn, ryijyjä selosti Iloa Jalava ja puutarhaa Maiju Gebhard. Edellisten lisäksi on Keski-Suomen Marttayhdistysten Piiriliitto myös järjestänyt päivien yhteyteen näyttelyitä. V. 1928 oli sekä kaupunkilais- että maalaiskotien mallikeittiönäyttely, jota selosti Elli Kaksonen. V. 1929 oli katettujen pöytien näyttely vanhasta keskisuomalaisesta pitopöydästä alkaen nykyaikaisiin arki- ja juhlapöytiin; tämän näyttelyn kuvia on senjälkeen usein ollut lehdissä ja viimeksi »Säästäväinen perheenemäntä»-teoksessa. V. 1930 oli taas riepumattonäyttely, joukossa useita koko maata käsittävissä kilpailussa palkittujakin mattoja, v. 1931 vanhojen keskisuomalaisten käsitöiden ja pukujen näyttely. V. 1932 kotitaloustyövälineiden näyttely käsittäen myös Jyväskylän liikkeiden valmistamat työpuvut päähineistä kenkiin asti, v. 1933 säkeistä valmistettujen käsitöiden näyttely. Vielä olivat v. 1932 Jyväskylän taidemaalarit järjestäneet päivien ajaksi Kunnallistaloon näyttelyn, josta myös ohjelmissa ilmoitettiin. Tässä yhteydessä mainitsen myös, että aikaisemmin jo oli taiteilija Lehtinen Naispäiville piirtänyt kahdeksan huomattavan suomalaisen naisen muotokuvat, jotka vieläkin ovat toimikunnan hallussa.

Retkeilyjä on myös järjestetty muutamina vuosina, on käyty katsomassa Seminaaria, Cygnæuksen kansakoulua, kaupungin uutta Pappilaa, vastavalmistuneen Työväentalon ajanmukaista keittiöpuolta, Jyväskylän Talouskoulua ja v. 1930 S. O. K:n tehtaita Vaajakoskella, jota retkeä varten S. O. K. järjesti ylimääräisen junankin kaiken muun hyvän lisäksi. V. 1933 tehdään retki Keski-Suomen uuteen kaikkein nykyaikaisten vaatimusten mukaiseen Emäntäkouluun ja sen pientilalle Mankolaan.

V. 1930 Naispäivien yhteydessä paljastettiin myös Minna Canthin omistaman talon seinään Suomalaisen Naisliiton Jyväskylän osaston hankkima nimikilpi.

Taide-esityksiä on ohjelmassa myös aina ollut. Kirkossa pidetyissä sävelhartaustilaisuuksissa on puheen lisäksi aina ollut kuorolaulua ja urkujensoittoa, usein lisäksi yksinlaulua ja viulunsoittoa. Niissä on esiintynyt yhtenä vuotena taiteilija Pohjanmiehen »Hengellinen kuoro», kolmena vuotena »Maaseurakunnan kirkkokuoro», yhtenä Mieskuoro »Sirkat» ja viimeksi taas kolmasti Naiskuoro »Vaput». Kahtena vuotena sävelhartaustilaisuutta ei ollut ohjelmassa. Kun niissä seitsemänä viimeisenä vuotena on puhujanakin esiintynyt nainen ovat ne elimellisesti liittyneet Naispäiviin, muodostaen rauhallisen mieltäylentävän hetken lauantai-iltaan ja lyöden siten ikäänkuin leiman koko päiviin. Sunnuntaiamu on myös aina varattu seurakuntien jumalanpalveluksissa käyntiin ja niistä ohjelmassa tiedoitettu.

Illanviettojen, etenkin juhla-iltaman musiikkipuoli on myös aina koetettu saada mahdollisimman täysipainoiseksi, samoin on esitelmien lomassa ja juhlapäivällisillä aina ollut musiikki-ohjelmaa. »Sirkat» ja etenkin »Vaput» ovat niitä aina auliisti avustaneet, samoin myös yksityiset paikkakuntalaiset: pianistit Minne Halinen (useana vuotena), Elin Bergius (samoin), Anna Hedberg, Irja Stoor-Tuompo, Salme Rantala, Elvi Santala, Valva Sirola, Aune-Martta Roiha y. m., laulajina Astrid Streng, Vivi Gammal, Aino Heino, Kyllikki Sirola, Karin Saloheimo, Annikki Virtamo ja Ruth Nyman. Mielihyvin on myös mainittava, että Seminaarista on joka vuosi saatu runsaasti kuoro-, yksinlaulu- ja monenlaisia soittoesityksiä, joiden kaikkien lueteleminen kävisi vaikeaksi, samoin Jyväskylän oppikouluista, vieläpä pienet kansakoululapsetkin ovat usein käyneet päiville kokoontuneita naisia laulullaan ilahduttamassa. Taiteilijat Pohjanmies, Schlüter ja Raitala ovat myös auliisti ja usein apuaan antaneet.

Musiikkiohjelmien joukkoon liittyvät läheisesti myös melodraamat, joita ovat esittäneet Selma Kaitila, Hilja Helkiö ja Viljo Snellman.

V. 1928 kirjoitti Irene Mendelin päiville juhlarunon, samoin esittää v. 1933 10-vuotisjuhlassa kirjoittamansa runon Elsa Hästesko. Lastuja on Elsa Hästesko kirjoittanut v. 1925 ja 1931 päiville, edellisen esitti Impi Sirkka, jälkimmäisen kirjoittaja. Lausuntaa ovat esittäneet Lempi Ikäheimo ja useana vuotena Suoma Antikainen.

Jyväskylän Naisvoimistelijat ovat myös rikastuttaneet ohjelmaa esityksillään melkein joka vuosi, laululeikki ja pukutanssiesityksiä ovat Jyväskylän seminaarilaiset ja oppikoululaiset usein esittäneet.

Näytelmiä ja kuvaelmiakin on ohjelmistoon sisällytetty vuosien kuluessa useita. Joskus on toimikunta niitä järjestänyt, m. m. Elsa Hästesko ohjasi kerran itse kirjoittamansa kappaleen. Väliin on saatu apua Seminaarista tai Jyväskylän »Amatööri-teatterilta».

Juhlapäivälliset on edellisessä jonkun kerran mainittu. Ne on yleensä pidetty sunnuntaina esitelmätilaisuuksien ja juhla-iltaman välissä, viimeisenä vuotena tilaisuuksien jälkeen. Yleisöä ei niihin ole yleensä osallistunut niin runsaasti kuin päiviin yleensä, päivällishuoneustot ovat nim. olleet niin ahtaat, että on ollut pakko osanottoa rajoittaa. Paitsi ruumiinravintoa on tilaisuuksissa yleensä ollut puheita ja musiikkia ja mieliala korkealla. Yleensä ne ovatkin muodostuneet niihin osallistuneille paikkakunnan naisille mieluisiksi siksi, että siellä paremmin ja läheisemmin kuin päivillä muuten, ovat saaneet tutustua maamme eturivin naiseen ja täten ovat saaneet suuren ja arvokkaan lisän siihen hyvään, jota päivät jo muutenkin runsaasti ovat antaneet.

Tässä yhteydessä kun ruumiin ravinnosta puhumme, sietää myös tulla kiitollisuudella mainituksi se avustus, minkä useat liikkeet ovat antaneet. On ollut tapana päivillä tarjota tuliais-kahvit heti saavuttua ja tämän ovat liikkeet yleensä lahjoittaneet. Kahvia on saatu Toiminimi Gustav Paulig & K:lta, S. O. K:lta, Kahvi Oy:ltä ja Kauppiaitten Keskuskunnalta. Vielä on Karl Fazer Oy. lähettänyt useampaan kertaan vohveleita, Oy. Keskus kermaa ja voileipätarpeita ja Osuusliikkeet Keskimaa ja Mäki-Matti jauhoja, muita mainitsematta.

Päivien jälkeen on maanantaisin yleensä käyty kaupungin Kunnalliskodin hoidokkeja tervehtimässä ja kestetty heitä samoilla eväillä, joita itse päivillä on saatu, kerrottu esitelmistä y. m. Ihmeen valppaasti siellä olevat vanhukset ovatkin jaksaneet jo lehtien avulla päiviin perehtyä.

Naispäivien yhteydessä on myös herätetty eräitä ajatuksia, jotka sitten on toteutettukin. Jo ensimmäisillä naispäivillä sai alkunsa Jyväskylän Talouskouluhanke, joka sitten on viety perille lahjoitusten, keräysten, arpajaisten ja kannatusyhdistyksen turvin, joten koulu jo on ollut toimessa vakituisesti neljättä vuotta. Eihän sen toiminta loisteliasta ole ollut vähillä varoilla

ilman valtion avustusta, mutta tähän asti on päästy ja koulu yhäkin osoittautunut tarpeelliseksi oppilaaksi pyrkijöiden lukumäärästä päättäen. Onhan meillä Keski-Suomen naisilla nyt uusi Emäntäkoulu, josta iloitsemme iloitsemasta päästyämmekin, mutta varmaan tällä Naispäivien kummilapsella, Jyväskylän Talouskoulullakin on oma tehtävänsä, jota taas Emäntäkoulu pitempine kurseineen ei yhtä hyvin täytä.

V. 1932 Naispäivillä tehtiin ehdotus lipun hankkimiseksi uudelle Keski-suomalaiselle Osakunnalle. Tämä hanke on vielä kesken, mutta valmistunee lippu Osakunnan vuosijuhlaksi ja uskomme että sen mukana nuoret tuntevat saaneensa kotimaakuntansa naisten, äitiensä, sisartensa ja opettajiensa siunauksen.

Tämän selostuksen yhteydessä mainitsen niiden maakunnan naisten nimet, jotka vuosien kuluessa ovat toimikuntaan kuuluneet, samoin kuin myös kuinka monta vuotta ovat siinä olleet.

Ingeborg Becker 7 v., niistä puheenjohtaja 3 v., Alice Girsén 5 v., Eeva Heikinheimo 3 v., Hilja Helkiö 3 v., Suoma Helle 4 v., Saimi Holsti 6 v., Elsa Hästesko 4 v., Hilma Ihala 3 v., Helmi Jalkanen 2 v., Tyyne Karpio 4 v., Aura Kaukoranta 2 v., Aina Kauppi 4 v., Suoma Konkola 3 v., Hilma Koski 4 v., Rauha Kuusi 6 v., Aini Kylmälahti 3 v., Iida Laitinen 3 v., Emmi Lehmusvaara 2 v., Olga Luomi 4 v., Sofia Nyman 3 v., Anni Oksanen 3 v., Hilma Oksanen 5 v., Iida Ollila 3 v., Kaisu Parkkonen 1 v., Aino Peltonen 2 v., Iida Peura 4 v., Eeva Raekallio 2 v., Kaisa Riitaoja 5 v., Elsa Ristonmaa 2 v., Alli Salmi 3 v., puheenjohtajana 3 v., Eine Salonen 6 v., niistä puheenjohtajana 4 v., Impi Sirkka 8 v., Elli Sirola 2 v., Eevi Spolander-Solanne 1 v., Maija Suosalmi 5 v., Seera Toivanen 2 v., Eeva Vainio 2 v., Kaisa Vesterinen 4 v., Hilma Villberg 1 v., Hilma Virtamo 2 v., Anna Åhman 1 v. ja Iida Åhman-Tirkkonen 3 v.

Jäisi vaillinaiseksi esitykseni Keski-Suomen Naispäivistä ellen lausuisi tunnustusta siitä auliudesta ja valppaudesta millä paikkakunnan sanomalehdet ovat niihin koko ajan suhtautuneet. Uutisille on aina varattu hyvä tila, haastatteluja ja kirjoituksia on, ei vain otettu vastaan vaan myös pyydetty ja hankittu. Usein on ensimmäiseksi kokouspäiväksi toimitettu erikoinen naistennumero monine kuvineen ja arvokkaine kirjoituksineen, jotka kotia jääneillekin veivät Naispäivät luokseen. Sitten esitelmää ja illanviettoja on seurattu valppaasti ja selostettu niin, että sikäli kuin se lukemalla mahdollista on, on voinut seurata päiviä vaikei ole mukana ollutkaan. Mukana olleille ne taas

ovat suoneet mahdollisuuden tarkistaa muistiaan. Muualta tulleet naiset ovat yleensä olleet ihastuneita siihen tapaan, millä sanomalehdistö täällä naisten harrastuksiin suhtautuu.

Kiitoksella mainittakoon myös, että Jyväskylän kaupunki on aina antanut Kunnallistalonsa Naispäivien käytettäväksi ja muullakin tavalla päivien järjestelyä auttanut.

Edellä on lyhyesti selostettu Naispäivien puitteet samoin kuin eräät käytännölliset toimenpiteetkin, joihin näillä on ryhdytty. Muiden Naispäivien tuloksien luettelointi ei tietenkään ole mahdollista, sallittakoon minun kuitenkin viitata muutamiiin, jotka mielestäni on otettava huomioon päiviä arvosteltaessa.

Me olemme Naispäiville kokoontuneet maakunnan eri kuiltä. Yhteistä kaikilla meillä on tiedon kaipuu, laveamman elämänyymmärryksen kaipuu, halu saada nähdä jotain uutta, kuulla uutta, jota ehkä voisi omassakin ympäristössään hyväksenn käyttää. Me olemme kaivanneet toistemme seuraa saadaksemme taas voimia ja rohkeutta useinkin raskaassa elämäntaistelussa. Ellemme muulloin liikkeelle lähde, ainakin Naispäiville lähdemme, se onkin jo monelle muodostunut vuoden melkein pä ainoaksi matkaksi kotinurkilta pois. Että meitä esitelmien ja puheiden avulla myös on hetkeksi viety pois arkihuolistamme, on vain tehnyt virkistysmatkan sitäkin tehoisammaksi. Onhan sitä aina puhuttu myös niistäkin asioista, joiden parissa kotonakin hääräämme tai ajatuksiamme askarruttamme — silloin olemme taas tunteneet olevamme tutulla pohjalla. Paljon olemme myös sellaistaakin nähneet ja kuulleet, jota kotona heti olemme yrittäneet sovelluttaa, tai ehkäpä vasta tehneet suunnitelmia, miten ne vuosien kuluessa sovellutamme. On ehkä selvinnyt moni kysymys, jota yksinäisyydessä on miettinyt kauan, ehkä taas herätetty uusia kysymyksiä, jotka nekin aikanaan ratkaisua vaativat. Virkistyneet olemme ja samalla tunteneet saaneemme taas jotain vuoden varrelle.

Me olemme ne päivät olleet yhdessä ja samalla tunteneet, että meitä on paljon, jotka käsikädessä ponnistelemme samaan päämäärään, onnellisempaan tulevaisuuteen. Ei suinkaan onnellisempaan vain itsellemme, ei edes ennenkaikkea itsellemme, vaan sille Suomen kansalle, sille ihmiskunnalle, joka meidän jälkeemme tulee. On helpompaa ponnistella yhdessä kuin kukin erikseen, sen olemme yhä uudelleen kokeneet.

Mutta emme ole olleet vain toistemme seurassa. Meillä on aina ollut joukossamme maamme eturivin naisia, suurnaisia. Heidän läsnäolonsa meitä on kannustanut yrittämään omalla

sarallamme sen vähän minkä voimme. Olemme ikäänkuin uudella tavalla tajunneet mikä tehtävä meillä naisillakin on eri elämän aloilla, kun olemme kuulleet niillä aloilla toiminneiden työtään selostavan. Kun myöhemmin olemme heidän kirjoituksiaan lehdistäkin lukeneet, ovat ne tuntuneet toisella tavalla läheisiltä kuin ennen. Me tajuamme ainakin osittain miten raskas julkisuuden naisten tie ainakin nyt vielä on ja ymmärrämme antaa sille enemmän arvoa kuin ennen, sen on persoonallinen kosketus saanut aikaan. Olen edellä lausunut Keski-Suomen naisten kiitokset monille muille, jotka ovat päiviä tavalla tai toisella avustaneet ja säästänyt esitelmöitsijöiden kiittämisen tähän yhteyteen. Me Keski-Suomen Naispäivien osanottajat olemme kiitollisia siitä, että he niin itseään säästämättä ovat olleet valmiita meille tietoja jakamaan, ajatuksia usein uusillekin aloille ohjaamaan, meitä herättämään ja kohottamaan. Mutta me olemme heille ennenkaikkea kiitollisia siitä mitä he ovat, mitä he ovat tehneet ja saaneet aikaan tämän kansan ja sen tulevaisuuden, meidän ja lastemme hyväksi.

Kun nyt Naispäivät uudelle vuosikymmentaipaleelle siirtyvät on entisistä varmaan paljon opittu, mutta yhä uusia latuja on myös avattava. Pysykäämme kuitenkin vaan entisillä laidoilla sikäli että ainakin Naispäivillä luotamme toisiimme ja toistemme hyvään tahtoon, että sinne kokoonnumme maalaiset ja kaupunkilaiset, joka raja tuntuu ainakin näin pienen kaupungin ympärillä hyvin mitättömältä, kokoonnumme eri asioiden harrastajat, tutustumme toistemme harrastuksiin ja varmaan silloin ymmärrämme niitä paremmin. Tulemme kokoon entiset osanottajat yhä uudelleen ja kiinnitämme nuoremme mukaan, ottaen heidän harrastuksiaan ohjelmaamme.

Edelleen kehittykööt Keski-Suomen Naispäivät, kehittykööt ja kehittäkööt meitä kohden yhteistä päämääräämme, onnellisempaa ja parempaa tulevaisuutta.

Alli Salmi.

Vain onnea ihmiskunnan.

(Kirjoitettu aikaisemmille Naispäiville.)

*Toi tuulonen mullekin tiedon
nyt päivistä naisien
ja lämpöistä ailahti tunne,
mut tiedä en miksikä mun
kun aattelen rientoja ajan
käy mieleni kaihoisaks.
Ne haastavat sukupolvet
ja vuossadat mennehet,
kuvat himmeät kiitävät ohi,
utupilvistä piirtelen ne.*

*

*Saa mieleeni tarina vanha:
Mies ylväs — kun ehtoo sai
ja työ oli suuri tehty —
jäi rajalle luvatus maan.
Olis tahtonut sisälle käydä,
mut kaukaa nähdä vain sai.
Niin kaihoten sielunsa itki
ja henkensä ikävöi. —
Niin hänkin vain ihminen heikko
oli rikkonut Jumalan lain.*

*Sen lain oomme rikkoneet kaikki,
jok ainoa päällä maan.
Siks parhainkin työmme aina
se heikkoa, haurasta on,
siks sielumme siivet ei kannan
kuin lyhyen taipaleen vain*

siks voimamme sortuvat kesken
 ja työmmekin kesken jää.
 Ah sirpaletyöstä luoda
 vain aioni ehjää voi.

*

Nuo entisten aikojen naiset
 mun muistuvat mielehen,
 tuo hiljainen vuosisadat,
 vuostuhannet jatkuva työ.
 Nuo ihanat unelmasarjat
 ja toiveiden tähtivyöt
 ja kaikki se kaunis ja hellä
 ja harras ja lämpöinen,
 mi päivyen paistetta luonut
 yl' armahan lapsajan on.

Nuo unelmat meillekin nähtiin,
 ja toivehet kauniit nuo
 ne meitäkin velvoittavat
 ja työllemme suunnan ne luo.
 Ja vaikkapa vaaksan vain verran
 me viemme sen määrähän päin,
 se eespäin on viety, ja toiset
 taas jatkavat vuorostaan
 käy totehen unelmat kauniit —
 mut kaukana aika se on.

Niin kaukana aika se on. —
 Päämääränä meilläkö
 ois vapaus, oikeudet —
 ei keinoja ne on vain
 ja määrähän vieviä teitä.
 Oi suurempi, pyhempi
 se aate mi vuossatain läpi
 on sielujen salassa
 toivonut, itkenyt, ikävöinyt
 vain onnea ihmiskunnan.

Irene Mendelin.

Tulevaisuuden nainen.

Lastu Keski-Suomen Naispäiville 31. I. ja 1. II. 1925.

Aikakausien alussa rehoitti maa kasvien ja eläinten runsautta. Puuttui järki, joka kaikkea hallitseisi, uusiin uomiin ohjaisi. Puuttui sydän, joka rakauden kukkaan aukeneisi.

Syntyi ihminen, nainen ja mies.

Mies oli voimaan luotu ja hallintaan, nainen tottelemaan ja rakastamaan. Niin sanottiin. Mies nousi valtaan yli maiden ja merten. Nainen sai ihailla hänen tekojansa ja oli onnellinen.

Vuosituhansia nukkui nainen näin: oli ihailtu, jumaloitu vuoroin, alassyösty ja poljettu vuoroin. Se nainen, joka valtaan ja voimaan oli luotu, kivitettiin yli-

tiöpäänä. Joka hyvyyteen ja uhrautuvaisuuteen, se kaatui voimainpuuttoon. Joka miesihailuun, se eli ja kukoisti.

Kerran astui Totuuden enkeli taivaasta maan päälle ja kuis-kasi naiselle: »Sinä olet tasa-arvoinen ihminen! Sinulla on oma valtakuntasi valtakuntain keskellä, hallitse sitä!»

Nainen aukaisi silmänsä — kuin pitkän nukkumisen hämärässä ne olivat. Hän näki puolittain, tajusi puolittain.

Kuin pitkän nukkumisen hämärässä ovat silmämme vieläkin. Tämänkin hetken nainen on aistiolentona ja taiteilijana käsin kannettu; taistelijana ja persoonallisuutena sormin osoitettu.

Milloin synnyt Sinä, valtias, jonka ylevyyden kansakunnat tunnustavat?

Me kuulemme jo Sinun askeltesi poljennon läpi vuosisatain. Vuosituhansien kärsimys on Sinun henkesi kastaja. Vääryyttä-kärsivien tuskanhuudot ovat Sinun esillemanaajasi. Polettu ja häväisty rakkaus on Sinun silmiesi tenho. Rauhan lehvä on Sinun ainoa koristeesi.

Sinua odotamme, Sinua, jonka tietä valmistaen ovat monien sukupolvien ylevimmät naiset pilkkaa ja vainoa kärsineet. Sinuun uskomme, josta sydäntemme peileissä olemme suurina hetkinämme varjon nähneet. Sinua kutsumme, joka rakkautta jakava olet, missä me olemme kiviä antaneet; joka oikeuden tekevä olet, missä me olemme vääryyttä tehneet; joka rauhan siunaava olet, missä me olemme sotaa julistaneet.

Sinua odotamme,
Sinuun uskomme,
Sinua kutsumme.
Tulevaisuuden nainen,
Sinä olet tuleva!

Elsa Hästesko-Heporauta.

Muistelman muruja.

Joko siitä on niin pitkä aika? Kymmenes yhteinen juhla! Miten arkaillen tästä ensin puhuttiin, eihän voitu ensinkään arvata, tuleeko 10 vai 100 vai tuleeko kehtään muita kuin puuhaajat. Ja tuli! Ensimmäiset tulijatkin astuivat arkaillen. Miten muuttunut on kaikki. Nyt astutaan riemulla, odotellaan viikkoja, milloin sinne päästään ja erotaan siinä mielessä, että taas palataan — jos eletään.

Rohkenen tässä muistojulkaisussa, jossa kokousten kulkua näiden vuosien mittaan toiset selostavat, rohkenen mainita pieniä muistoja ja nimiä aivan alkujajoilta. Nämät nimetkin varmaan toistuvat toisessa paikassa, mutta allekirjoittaneelle ne nousevat aina erikoisella rakkaudella mieleen.

Elsa Hästesko tarvitsisi oman lukunsa, se nyt jäi. —

— Ensimmäistä ja aivan ensimmäisiä näitä juhlia valmistellessa oli henkilöitä, jotka viime vuosina ovat olleet vähemmän näkösällä, vaikka läsnä aina:

Ida Peura. Sinun suuren salisi sohvan nurkassa me istuimme ja innostuimme. Mielestäni ensimmäisten kokousten muisteleminen vie aina ajatukset Sinun saliisi. Siellä oli valoisa ja hyvä olla.

Eine Salonen, Sinä suuren koulun rehtori, olit puheenjohtajana, mutta vain juhlassa, niissä kodikkaissa neuvottelukokouksissa Sinä olit herkkä, hyvä ystävä. Me unohdimme siellä

kaikki arvot ja arvonimet kokonaan, me olimme vain ystäväpiiri. Entä Sinä, Tyyne Karpio, meidän juoksutyttöme, Sinä ja Ingeborg Becker! Kun mitä piti puuhata, otitte te kaksi aina ne kaikkein pienimmät — ihmisten mitoilla mitaten pienimmät — tehtävät hoitaaksenne. Sitten kyllä Sinä, Ingeborg Becker, kohosit puheenjohtajaksi, mutta niihin ensimmäisen innostuksen aikoihin liittyy Sinusta palvelevan sisaren kuva. Ja kun Sinä, Aini Kylmälahti astuit vakava hymy kasvoillasi joukkoomme, tuli kumma turvallisuuden tunne. Sinä et paljon puhunut, mutta Sinä suunnittelit suuhunpantavat niinä ensi aikoina. Kerran, ainakin kerran, me kokoontuimme kodissasi, Keljossa, ja siitä jäi mieleen sellaista kaunista, jota ei henno nähdä edes kirjassa painettuna.

Niin, ja oli siellä niissä kokouksissa muitakin. Me kauempaa maalta tulleet, jotka emme voineet mitään ottaa suorittaaksemme matkan pituuden vuoksi, me istuimme ja rauhallisin mielin jaoimme Teille päivän työn ja helteen. Ja nyt me näemme, ettei se työ ollut mennyt hukkaan, eivät Teidän juoksunne ja ensi aikojen lukemattomat vaikeudet. Kaikki kaunis kasvaa ja Teidän työnne on juuri se kaunis, se kasvava, siunattu kaunis, joka on nyt muistellessa kuin satua ja elettynäkin kaunista satua. Tässä sadussa on vain hyviä lapsia, joiden edellä päivänpaiste kulkee, kuten Topelius sadussaan kahdesta lapsesta kertoo.

Se siunattu päivänpaiste, joka tasoittaa ihmisten mieltä ja liittää ihmisiä toisiinsa, se levitkään kautta maakuntamme kodista kotiin ja kokekaamme me kukin osaltamme olla sen päivänpaisteen levittäjiä.

Impi Sirkka.

Tervehdys Keski-Suomelle.

»Oi Keski-Suomi kultainen,
mun ihanteeni kallis!
Ei maata mulla vertaa sen,
ei missään mun niin herttainen,
jos onni kuinka sallis!»

Kotimaakuntani, Keski-Suomeni suloinen! Sinun luoksesi ajatukseni usein kantautuvat valoisan nuoruusajan ja keski-ian pitkien työvuosien muisteloina.

Sinun luonasi ovat silmäni ensikerran nähneet päivän valkeuden. Sinun suojasasi ovat korvani ensi kerran kuulleet äidin kehtolaulujen hyrisevän illan hiljaisuudessa. Sinun armailla ahoillasi ovat askeleeni marjassa matkailleet, sinun — ihana Keitele — laineillasi olen lapsena uiskennellut, venheeni viiletellyt ja sinun rauhaisalla sunnuntairannallasi sydämeni kuunnellut tempelin kellojen kutsuvaa kaikua. — Siellä välkkyvillä jääpinnoilla ovat luistimeni liidelleet ja kuuraisten koivujen alla valkeilla hangoilla sukseni latuja laatineet. Siellä ovat askeleeni koulutielle ohjatut ja siellä nuoren poven utuiset haaveet unelmoitu, siellä vala vannottu käyttöä versovat voimat kotiseudun, kotimaakunnan hyväksi.

Siellä sitten syttyi nuori lempikin ja niin sinut jätin. — —

Opin rakastamaan jäykkää, mutta valistusta janoavaa Pohjanmaan kansaakin, mutta voi, miten sinua sittenkin kaipasin! Kun aurinko laskeutui latojen taa ja pöly pilvenä teillä tuprusi, olin tukehtua. — Muistelin Pihkuriä illan purppurassa, lehteviä, raikkaita rantoja, viileitä teitä ja polkuja vesien vieremillä ja korvissani ikäänkuin kaikui yksinäisen uistimensoutajan surullinen sävel, jota tasaiset aironvedot säestivät. —

Kuljettipa kohtalo tieni taas Sydän-Suomeeni suloiseen, mutta kuumana paahtoi keskipäivän palava. Työtaakka oli an-

kara ahertajalla. Nuoruuden utuiset unelmat olivat vaihtuneet todellisuudeksi: keskipäivän polttavaksi pakoksi. — Mutta luonto rauhoitti rintaa jälleen. Kun kaste laski maahan ja tähdet syttyivät taivahalle, tuli hiljaisuus. Voi astua hetkeksi hämyiseen metsään suvi-illan sulossa, voi tarttua suksiin talvi-illan iloksi ja painua pois kodin kuuluvilta, nojata honkaan, hengittää syvään ja liittää kädet rukoukseen. — Siunaus tuli. Työ menestyi. Ja sydän sai uutta virikettä kohdatessa sisaria — samoin ajattelevia! Kotiseutu, kotimaakunta veti mukaansa. Minkä työltä jouti, mukana olla koetti ja tuntui, kuin nuoruus olisi palannut jälleen, varsinkin koulukaupungissa kohdatessa kotimaakunnan valppaat naiset helmikuisissa pakkasissa, lämmenneinä kaikelle suurelle ja pyhälle, kauniille ja ylevälle. —

Mutta pois jouduin jälleen, kauas kotimaakunnasta hällisevään, kiireiseen Helsinkiin, jossa on tarjolla paljon kaunista ja hyvää, mutta paljon myös turhaa ja arvotonta ja jossa maaseudulla kasvanut ja toiminut ihminen tuntee itsensä ympäristöönsä sopeutumattomaksi muukalaiseksi, vieraaseen maaperään joutuneeksi kasviksi. —

Kaukana ovat Keski-Suomeni kauniit maisemat, kaukana sen uutterat, vaatimattomat äidit ja tyttäret. — Te onnelliset, keski-suomalaiset sisaret, jotka saatte elää ehjää elämäanne Jumalan suuren luonnon keskellä, älkää pyrkikö sieltä pois »veräjille vierahille», jossa kivimuurit sulkevat tien auringolta ja kaarilamput kumottavalta kuulta. — Viihtykää vähäisessäkin kodissa, rakastakaa sen lieden lämmintä ja levittäkää sinne ja ympäristöönnne valoa ja valistusta nuoren maakuntamme menestykseksi ja isänmaamme onneksi!

Eeva Raekallio.

Naispäivien 10-vuotisjuhliin.

Kymmenen vuotta takaperin luimme merkillisen uutisen lehdistä: »Keski-Suomen Naispäivät pidetään Jyväskylässä». Mitkä ne ovat sellaiset päivät, joihin meitäkin kutsutaan osaa ottamaan? Me kyselimme toinen toisiltamme, mutta täyttä selvyyttä ei tullut. Tiesimmehän sen varmaan, että hyvää ja täysipainoista meille naisille siellä tarjotaan. Siitä olivat taakeena kokoonkutsujien nimet. Kutsua noudattaen sitä lähdimme matkaan Jyväskylää kohti päämääränämme Naispäivät. Valkeni näin ollen se hetki, jolloin astuimme arkaillen ja ihmetellen tokko oikein uskallamme mennä Kunnallistalon juhlasaliin. Ehkäpä sittenkin tarkoitetaan näillä päivillä oppineiden naisten ja sivistyneiden yhteen tuloa? Jos me maalaiset sentäänkin olisimme saaneet olla pois? Eipä kestänyt kun hetkinen tätä epäröintiä ja arkailua. Vapauduimme siitä kokonaan. Avara, koristeltu juhlasali, lämmin kädenpuristus ja herttainen »tervetuloa», tuli jokaisen saapuneen osaksi. Höyryävä kahvi hyvän vehnänen kera, mitäpä enempää alkajaisiksi olisi voinut ajatella.

Tämä oli alkua. Sitten vasta kun olimme kuulleet tervehdyspuheen, niin välittömän sydämellisen ja rakkautta uhkuvan kaikkia kohtaan, silloin lämpenimme kokonaan. Täällä, täällä on paikka, jossa viihdymme, täällä on meidän hyvä olla.

Muistan miten hartaana kuuntelimme puhujia, miten kyselimme ihmetellen itseltämme: onko asia joka näin valaisevasti esitetään, jäänyt huomaamatta ja selvittämättä meiltä? Miten avartuikaan katseemme ja miten läheiseksi tulimmekaan kaikki keskenämme. Vallankin näillä ensimmäisillä Naispäivillä teki sydämelle hyvää se lämpö ja rakkaus mikä meidät siellä ympäröi. Olimmehan suuri sisarusparvi, jotka kauaksi siroitetuina saavuimme tapaamaan toisiamme, kertomaan ja keskustelemaan itsekullekin tärkeistä asioista. Siellä valistuneemmat siskot ohjasivat neuvoillaan meitä ja johdattivat meitä puheillaan Jumalan luo, jolta kaikki hyvä tulee. Isänmaan rakkautta

tehostettiin ja rakastamaan kansaamme. Nopeasti kuluivat nuo kaksi yhdessäolon päivää. Haikeat jäähyväiset ja julkilausumattomat kiitokset sydämessämme Naispäivien toimitsijoille, lähdimme kotiamme. Varma päätös oli, että uudelleen kokoonnumme samoihin aikoihin, samoin päämäärin seuraavana vuonna. Olimmehan saaneet niin paljon hyvää, ettemme mitenkään voi olla kokoontumatta uudelleen. Ei!

Uudelleen, vuosi vuodelta on vaan joukkomme lisääntynyt. Varsinkin maalaisnaiset ovat sankoin joukoin olleet mukana. Heille ovatkin nämä tilaisuudet muodostuneet juhlahetkiksi arkipäivien harmauteen. Kun löydämme itsemme kerran vuodessa koristellussa Kunnallistalossa Naispäivillä, niin tunnemme olevamme ihminen ihmisten joukossa, eikä yksinomaan työntouhussa raatava yksilö.

Vuosi vuoden perään sama odotus ja aina yhtä suuri täytymys. Nyt on kutsu kuulunut kymmenennen kerran.

Ehkä joukostamme on useita pois niitä, jotka olivat mukana kymmenen vuotta sitten. Varmaan on suuri niiden luku, jotka ovat olleet alusta alkaen mukana. Tapaamme toisemme iäkäämpinä ja kokeneempina. Elämä on pidellyt meitä toisia ankarammin, toisia leppoisammin. Siitä huolimatta olemme taaskin suuren kodin sisarusparvi, joka on tullut »tuttuhun tupahan, alle kuulun kurkihirren». Näen, miten kaupunkilais-siskot ojentavat meille kätensä tervetuliaisiksi. Näen, miten silmät säteilevät, miten kasvot hymyilevät ja huulet kuiskivat: tervetuloa, rakas sisko. Tervetuloa lepäämään arkihuolittasi, tervetuloa oppimaan ja tiedonjanoasi sammuttamaan. Ja kaiken lisäksi verestämään kymmenvuotistaipaleen muistoja. Tervetuloa juhlimaan Naispäivien kymmenvuotispäivänä.

Lopuksi, kiitos teille valveutuneet siskot, jotka huomasi te ensikerran meidät kutsua koolle. Kiitos teille läsnä ja kaukana olevat siskot, jotka olette olleet meitä valistamassa. Kiitos teille, jotka olette toimineet näinä vuosina Naispäivien hyväksi, tavalla tahi toisella. Ja ennen kaikkia kiitos Isälle ylhäiselle, joka on antanut meille tilaisuuden kokoontua.

Olga Luomi

Lucina Hagmanin kirjeestä 29. 1. 1926.

— — Aika on asettanut naiselle suuria vaatimuksia, niin suuria että usein minusta tuntuu kuin ne painaisivat liikaa. Mutta vaikkapa liikaakin painaisivat, me kannamme ne ja suoriudumme niistä kunnialla.

— Eikö totta?

— Mistä päästä meidän kulloinkin pitäisi alkaa moni kysyy.

»Naisten herääminen itsetietoon tekisi kaikki», sanoo joku. Se on totta ja siihen me tahdomme suunnata ponnistuksemme. Mutta herääminen ei, paha kyllä, tapahtu kädenkäänteessä. Sen on kokemus meille opettanut.

— Me herätämme ja herätämme, mutta unohdamme usein, että herätystyömme menestys suureksi osaksi riippuu siitä, mimmoiset toimintavälineet ja mahdollisuudet meillä on, kuinka paljon meillä on oikeutta ja vaikutusvaltaa ja kuinka paljon meillä on käytettävänä aineellisia varoja siinä yhteiskunnassa, johon kohtalo viskasi meidät elämään. Naisella, joka tekee herätystyötä, täytyy olla toimintavapaus, hänellä tulee olla riidaton oikeutensa ja hänen tulee saada nauttia kaikkia niitä etuja, mitä yhteiskunta yleensä jäsenilleen vakuuttaa. Hänellä tulee olla tukea ja turvaa laissa ja yhteiskunnan koko järjestyksessä. Yhteiskunnan tulee uskoa hänelle, niinkuin se uskoo miehelle, luottamustoimia ja sellaisia asemia, joilta ääni voi kuulua. Jos niin olisi laita, olisi herätystyömme tehokkaampaa ja vaikutuksellisempaa.

— Mutta koska vielä ei niin ole laita, niin meidän täytyy edelleen taistella myöskin ulospäin oikeuksiemme puolesta kaikilla linjoilla, kaikissa asteissa, kaikissa valtion ja yhteiskunnan laitoksissa. Sitä mukaa kuin me saavutamme eittämättömällä oikeudella kruunatun aseman, sitä mukaa voitamme vaikutusvaltaa ja sitä mukaa meitä kuunnellaan herätystyössämmekin, siinä sisäisessä tehtävässä, joka sisältyy juhlapäiviemme ohjelmaan.

— Tämän kaiken rinnalla me naisina ja ihmisinä avaamme sydämemme kaikelle sille sieluavihlovalle hätähuudolle, joka nousee nykyään kärsivän ihmiskunnan povesta. Ei mikään kärsimys, ei mikään haava, ei mikään epäkohta ole meille yhdentekevää.

— Ja viimeiseksi. Niin totta kuin sodan kirous on naisen ja hänen oikeuksiensa suurin sortaja, niin totta me tahdomme olla ensimmäisiä rauhan tekijöitä. Me tahdomme tehdä voitavamme sodan syiden vähentämiseksi ja poistamiseksi ja kaikessa vaikutuksessamme tukea rauhan kuolematonta aatetta. — —

Naisten työstä Eduskunnassa.

Onko syytä erikseen käsitellä *naisten* toimintaa Eduskunnassa?

Perusteluna tällaiseen tehtävään ryhtymiselle on ensinnäkin se, että naiset ovat uusi aines valtiollisessa toiminnassa, joten on luonnollista, että tahdotaan tietää, miten naiset, saatuaan valtiollisen vaalikelpoisuuden, ovat kyenneet sitä käyttämään. Tässä tarkastelussa kiintyy huomio ensiksikin kysymykseen *ovatko naiset* saavuttamallaan valtiollisella toimi- ja päätös-vallalla *pystyneet aikaansaamaan toivottuja korjauksia* niihin epäkohtiin, jotka ovat olleet naissuvun osana yhteiskunnallisessa ja valtiollisessa elämässä. Toiseksi kysytään *ovatko naiset* tämän lisäksi *kyenneet miespuolisten edustajatovereittensa rinnalla osallistumaan isänmaan ja valtion asioiden hoitamiseen*, vai ovatko he ainoastaan harastaneet ja kyenneet hoitamaan omia s. o. erikoisesti naisia koskevia asioita.

Ennenkuin ryhdymme etsimään vastausta näihin kysymyksiin, teemme pari rajoittavaa huomautusta. On muistettava, että olemme ajassa siksi lähellä viimeisinä 25 vuotena sattuneita tapauksia ja toimintaa, ettemme voi täydellä objektiivisuudella antaa niistä arvostelua puhumattakaan lopullisesta arvostelusta, johon kykenee vasta myöhäinen jälkimaailma, jolla on tarpeelliset edellytykset ja vertauskohdat nähdä suuri suureksi ja pieni pieneksi ja joka näkee paitsi syitä ja vastasyitä myöskin seuraukset. Toiseksi on pidettävä mielessä, että se, mikä on saavutettu on yhteistyön tulos, jota mikään ryhmä ei ole oikeutettu lyhentämättömänä merkitsemään omaan yksityiseen tiliinsä, vaan on se melkoiselta osaltaan merkittävä milloin millekin yhteistilille.

Kun Suomen naiset v. 1907 saivat edustajansa ensimmäiseen Yksikamariseen Eduskuntaan, ryhtyivät nämä kohta alotetietä ajamaan parannuksia niihin epäkohtiin, joita oli naisten yhteiskunnallisessa ja valtiollisessa asemassa. Pantiin alulle kaikki

ne suuret asiat, joiden toteuttamisessa nykypolven naiset ovat saaneet olla mukana. Mainitsemme vain *uuden avioliittolain* vuodelta 1929 ja *naisten virkakelpoisuuslain* vuodelta 1925. Aivan erityisen maininnan ansaitsee uranuurtajanaisten perustavaa laatua oleva *työ Suomen hallitusmuodon laatimisessa*, joka saatiin loppuunsaatuksi vuoden 1919 valtiopäivillä. *Hallitusmuotomme* takaa *kaikille Suomen kansalaisille sukupuoleen katsomatta samat oikeudet*. Siinä on Suomen naisellakin turva työnsaantiin valtion työmailla, sillä paikansaanti- ja ylenemisperusteena ovat »taito, kyky ja koeteltu kansalaiskunto», ei siis sukupuoli! Kun hallitusmuoto säättää, että nainen voi tulla Tasavallan presidentiksi ja ministeriksi (ja onkin jo ollut), takaa se siis naisille pääsyn vaikutusvaltaisimmille ja korkeimmille paikoille valtiossamme. »Teoriassa», — sanotaan ja aivan oikein, — toistaiseksi. Mutta onhan periaate jo sinänsä tärkeä ja kukapa takaa, etteikö Suomeniemellä vielä toistu Louhen komea elämäntarina. Vaan ei tullut taistelutta tämäkään oikeus. Hallitusmuotoa Eduskunnassa käsiteltäessä koettivat eräät naisille epäsuopeat piirit saada hallitusmuotoon sellaista rajoitusta, ettei nainen voisi tulla presidentiksi, koska nainen ei voi olla sotavoimien ylipäällikkö. Tohtori Tekla Hultin, joka useassa asiassa erinomaisella taidolla hoiti naisten oikeuksien esitaistelijan tehtäviä, huomautti tähän, että samasta syystä on kaikki siviilimiehet suljettava pois, ja tasavallan presidentin kompetensiksi säädettävä korkea sotilasarvo. Tämä kekseliäs johtopäätös ratkaisi asian sille kohdalle, jolla se nyt on.

Edellämäinittujen suurten voittojen lisäksi mainittakoon muutamia, alallaan kylläkin tärkeitä saavutuksia: *Järvenpään Kotitalouskoulu* (v. 1928), *laki kotitalousoppilaitoksista* (v. 1929), *alote kotitaloudellisen tutkimus- ja opetustyön ottamiseksi yliopiston työsuunnitelmaan, emäntäkoulujen perustaminen ja Marttaliiton tukeminen*. On koetettu huolehtia siitä, että *naispuoliset viran ja toimenhaltijat saisivat työstään työmäärän ja pätevyytensä mukaisen palkan*. (Kätilöjen palkkauksen parantaminen v. 1919, Hämeenlinnan keskusvankilan naisvartijain palkkaus v. 1926, eräiden seminaarin opettajattarien palkkaus v. 1927.) Tällä alalla ei työ ole suinkaan loppuun suoritettu, sillä vaikka lainsäädännössä yleensä on hyväksytty periaate: samasta työstä sama palkka ja sen lisäksi niille, — sekä mies- että naispuolisille — viran- ja toimenhaltijoille, joilla on huollettavia, joko perhelisää tai verohelpoitusta

tai huojennusta kalliinajan palkanvähennyksessä, niin on vielä esim. seminaarissa ja sen harjoituskoulussa sellainen epäkohta, että naispuolisia viranhaltijoita rangaistaan sukupuolensa tähden pienemmällä peruspalkalla, pannaanpa toisille vielä lisäksi suurempi tuntimääräkin kuin vastaavilla (perheettömillä) miespuolisilla viranhaltijalla on. Tällaisten y. m. vastaavanlaisten epäoikeudenmukaisuuksien poistamiseksi on meidän naisten yhteisvoimin ponnisteltava, sillä ainoastaan yhtenäinen yksimielinen joukko voi tekokkaasti oikeuksiaan valvoa. Naisten liikuntakasvatustyön etua on valvottu hankkimalla Varalalle ja Tanhuvaaralle *valtionalainat* ja joskin vaatimattomat *vuotuiset avustukset* (vuodesta 1928 alkaen). *Siveellisyystyötä* sekä *lasten ja nuorten suojelua* ovat naisetustajat tukeneet. (Valkonauhan avustusmäärärahat sekä naispoliisityötä koskevat alotteet.) *Kansanraittiustyö* on löytänyt naisetustajissa puoltajansa. On etenkin koetettu edistää *vakaumuksellista raittiustyötä* sekä toimenpiteitä trokarikunnan kukistamiseksi.

Paitsi edellämainittuja, joko suorastaan tai etupäässä naisia koskevia ja heidän harrastuspiirissään tavalla tai toisella olevia asioita, on pienellä naisetustajistolla (n. 5 à 10 % Eduskunnan koko lukumäärästä) ollut harrastusta ja voimia tehokkaasti ottaa osaa myöskin *yleisten asioiden käsittelyyn*. *Tulo- ja menoarvioesitys* on aina saanut osakseen valpasta mielenkiintoa. *Suomalaisen sivistyksen kohottamiseksi* ovat naiset Eduskunnassa parhaan ymmärryksensä mukaan toimineet (Yliopiston suomalaistamisasia). *Maakysymykset*, sellaiset kuin esim. torpparivapautus, tilattomien maanhankinta ja pienviljelijäin edut ja tarpeet, samoin osuustoiminnallinen työ ovat aina olleet naisetustajien sydämellä, samoin *rajaseutujen taloudellisten ja sivistyksellisten olojen kohottaminen*. *Kansankirkkomme* on löytänyt naisetustajien keskuudessa hartaita kannattajia. Kun vielä mainitsen *lapsiin, sairaisiin ja yhteiskunnan kovaosaisiin* kohdistuneen työn — m. m. Viipurin Diakonissalaitoksen ja Helsingin Yliopiston Sairaalan naistautija synnytysosaston rakennusasiat sekä ambulanssilentokoneet, — olenkin maininnut tärkeimmät viimeaikaisista naisetustajien ajamista tämän alan asioista.

Vaikka vielä ei ole kaikkea sitä saavutettu, minkä naisasiainliike on päämääräksi asettanut, lähestytään kuitenkin vähitellen sitä aikaa, jolloin naissuvun vapaus- ja oikeustaistelu on loppuunsaoritettu. Silloin vapautuvat eduskuntanaistenkin tämän taistelun vielä kiinnittämät voimat kokonaan muuhun työhön

yhteiskuntamme ja valtiomme hyväksi. Heillä on siinä oma erityinen osansa ja tehtävänsä. Kirkolliskokouksessakin on siitä annettu todistus: »Naisten osanotto on tuonut eduskuntatyöhön monipuolisuutta ja sydäntä».

Kaino V. Oksanen.

Perheenemäntien

edullisin
ostopaikka
kaikille

TALOUSTAVAROILLE

on Jyväskylässä

Oy. Keski-Suomen Rautakauppa

Puhelimet: 10 50, 11 64 ja 12 40

Rautakauppa Harkko

J. K. Mikkilä

Jyväskylä

Puhelimet: 12 68, 10 62 ja 12 70

Suosittellemme runsasta
varastoamme

Keittiökalustoa

ja

Taloustavaroita

tarvitseville emännille

*Pienetkin säästöt yhteen ke-
rättyinä muodostavat suuria
pääomia!*

Tallettakaa rahanne

Säästökassamme

ja nostakaa ne vasta silloin
kun niitä tarvitsette!

Näin menetellen voitte talous-
rahojennekin antaa palvella
talouselämää

**Osuusliike
Keskimaa r.l.**

Keski-Suomen Rohdoskauppa

Jyväskylä

Asema- ja Kauppak. kulmassa

Puh. 12 20

Hyvä varasto:

SAIRASHOITOTARPEITA

SAIPPUOITA

PUHDISTUS- ja

PESUPULVEREITA

HYÖNTEISMYRKKYJÄ

y. m.

Jyväskylän Säästöpankki

PERUSTETTU 1841.

Säästöönpanijain saamiset yli 63 milj. markkaa.

Ottaa vastaan rahoja säästötilille ja juoksevalletilille, suorittaen niistä korkeimman sallitun koron.

Säästötilillä liitetään korko kahdesti vuodessa pääomaan, kasvaen rahat siten korkoa korolle.

Vuokraa halvasta maksusta säilytyslokeroita.

Huom.! Toimia voidaan pankille antaa kirjeellisestikin.

Haarakonttori Säynätsalossa.

Naisten Päivän

Arv. Juhlavieraat!

Meillä on ilo näyttää Teille kauniita

Leninki- ja Kävelypukukankaitamme

niiden joukossa kevään ensim.

Pumpuliuutuudet

Tervetuloa katsomaan!

Kunnioittaen:

Mitron Kangaskauppa

Kauppak. 20. - Puh. 11 66

Weilin & Göösin Kirjakauppa

Omistaa

Jyväskylän Yliopistoyhdistys

Edullisin Kirjallisuuden ja Paperikauppatarpeiden ostopaikka Jyväskylässä

MEILTÄ VOITTE OSTAA edullisesti kaikkia alaan kuuluvia kangastavaroita sekä kuosikkaita naisten pukuja.

Varastoni olen järjestänyt etupäässä naisten tarvikkeita silmällä pitäen.

Huom.! Oma neulomo.

ANNA KARILAN

Kangas- ja Valmiidenvaatteiden liike
Jyväskylä. Kauppak. 18. Puh. 15 99

R. RUTH O/Y

Jyväskylän Höyryleipomo

Jyväskylä

PUHELIMET: 1038 ja 1238

Kysykää kauppiaaltanne

Keskuksen Meijerin voita

se on tuntuvasti parhainta.

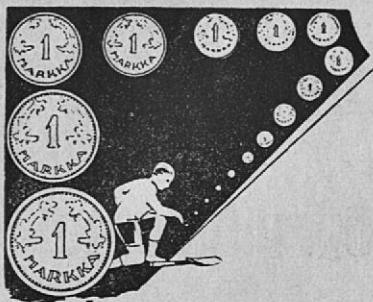
Ostaessanne

Makkaratehtaamme tuotteita

saatte hyvänmakuisia, mahdollisimman vähän vesipitoisia tavaraita.

Kysykää Keskuksen makkaraa, sitä kun saatte, olette tyytyväinen kauppaanne.

OY. KESKUS

Hyvään maahan

lankeavat ne rahat, jotka viette Pohjoismaiden Yhdyspankkiin. Pienikin summa kasvaa siellä vuosien kuluessa hämmästyttävällä vauhdilla huomattavaksi pääomaksi. Ottakaa tavaksi tallettaa joka kuukausi ainakin jokin osa työansioistanne. Jos vain kerran alatatte, niin tulette pian havaitsemaan, että se käy joka kerta entistä helpommin.

Edestään säästävää löytää.

Säästöpääoma on hyväksi avuksi, jos sattuu tilaisuus, jota voitte käyttää hyväksi. Alkua säästää jo tänään. Neuvotelkaa kanssamme.

**Pohjoismaiden
Yhdyspankki**

Jyväskylän Kansan Vaatetus Oy.

Kauppak. 31

Puh. 13 94

*Paikkakunnan vanhin ja suurin
vaatetusliike*

Sivuliike:

Kansan Pukimo

Kauppak. 20

Puh. 11 33

Seurahuone Ravintola

Kauppak. 41 - 3:s kerros (hissi)

Aamiaisia 10—14

Päivällisiä 16—19

S u o s i t e l l a a n !

Paras ja halvin

KENKIEN
ostopaikka on

Kenkä ja Valjas Oy. Leino

Kansallis-Osake-Pankin talossa

Puh. 12 58

K. J. GUMMERUS OY:N KIRJAKAUPPA

Kauppak. 14.

Puhelin 1479

S u o s i t e l l a a n !

S.O.K:n neulomon
AAMUTAKKI
tai
PYJAMAS

on tervetullut jokaiselle
naiselle

S.O.K:n ensiluokkaisia ja tyylikkäättä

villatakkeja, -puseroita ja -pukuja,
silkkitrikooalusvaatteita, yöpukuja
ja aamutakkeja, esiliinoja, sukkiä
y. m.

myyvät S.O.K:n jäsenosuuskaupat

Asiakkaittemme menestys

on edellytyksenä oman pankkitoimintamme edistymiselle. — Liittykää asiakkaaksemme avaamalla pankkitili lähimmässä konttorissamme

Kansallis-Osake-Pankki

S U O M A L A I N E N S U U R P A N K K I

Pula-ajan tunnus:

Käyttäkäämme kotimaisia vaatetustarvikkeita ja jalkineita!

Hyviä, kauniita ja halpoja vaatetus- ja jalkine-tarvikkeita myydään liikkeemme

Kangas- ja Jalkineosastoilla

Osuuskauppa Mäki-Matti r.l.